

Farklı Profesyonellik Düzeyindeki Futbolcular ve Antrenörleri Arasındaki İlişki

Umut GÖK¹ , Yağmur ÖZATİK² , Günay YILDIZER³

¹ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

² Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

³ Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü

Araştırma Makalesi

DOI:10.53434/gbesbd.1098732

Öz

Bu çalışmanın amacı, aktif olarak futbol oynayan profesyonel ve amatör futbolcuların antrenörleri ile ilişkilerini yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık alt boyutlarında, spora başlama yaşı ve oynadığı lig düzeyine göre incelemektir. Çalışmaya 15 yaş ve üzeri 284 amatör futbolcu ve 154 profesyonel futbolcu katılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Sporcu-Antrenör İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi iki yönlü çok değişkenli varyans analizi (İki-yönlü MANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda antrenör sporcu arasındaki iletişim düzeyinin spora başlama yaşı ve amatör, profesyonel olma statüsü ile iletişim düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre amatör futbolcuların profesyonel futbolculara göre antrenörleri ile daha iyi iletişim düzeyine sahip olduğu ayrıca spora başlama yaşı değişkenine bakıldığında 11 yaşından sonra spora başlayan ve profesyonel olan futbolcuların antrenörleri ile ilişkilerinin en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Futbol, Sporcu-Antrenör İlişkisi, Antrenör davranışı

Relationship between Coaches and Soccer Players from Different Professional Levels

Abstract

The purpose of this study was to examine the athlete-coach relationship between soccer players with respect to their professional level and age of starting soccer. 284 amateur football players and 154 professional football players, aged 15 and over, participated to the study. Athlete–Coach relationship scale was used as a data collection tool. The analysis of the obtained data was analyzed by two-way multivariate variance analysis (2-way MANOVA). As a result of the analysis, the level of communication between the coach and the athlete the age of starting soccer and the status of becoming amateur, professional soccer player had emerged significant difference. Amateur footballers have a better communication level with their coaches than professional footballers, and when the age of starting sport is considered the relations of football players who started sports after 11 years of age and becoming professional footballers are at the highest level of communication with coaches according to this result.

Keywords: Football, Coach-athlete relationship, Coach behaviour

Giriş

Bir takım oyunu olan futbolda takım birlikteliği, bütünlüğü ve başarısını sağlamak için grup lideri olarak antrenöre ihtiyaç duyulmaktadır (Ulukan, 2006). Futbol takımlarında görev yapan antrenörler günümüzde içinde buldukları sistemin lideri olarak görülmektedirler. Antrenörler sergiledikleri veya sergileyecekleri davranışlar ile organizasyonun takımsal ve bireysel hedeflere ulaşılmasında son derece kritik bir role sahiptirler (Çelik, 2013). Antrenörler antrenman esnasında ve müsabakalarda oldukça aktif bir rol alarak sporcuları ile etkileşim içinde olmak, onları motive etmeye çalışmak, antrene etmek ve onlara geri bildirim sağlamak için zaman harcamaktadırlar (Reinboth, Duda ve Ntoumanis, 2004). Bu yüzden bir antrenörün mesleki olarak donanım ve becerilerinin etkililiği ancak sporcuyla arasında kurduğu etkili iletişim ile sağlanabilmektedir (Bayrak ve Nacar, 2015). Bir antrenör her ne kadar teknik, taktik ve motorik konularda donanımlı olsa da sporculara bunları öğretebilme yeteneği ve etkili bir iletişim becerisinden yoksun ise sporcularının potansiyellerini tam anlamıyla ortaya çıkarmalarında işlevi görece zayıf olacaktır (Çelik, 2013). Bu nedenle iyi bir antrenör olmanın temel şartlarından biri iyi bir iletişimdir (Margaret, Kirubakar ve Kumutha, 2010).

Genel olarak bakıldığında sporda ortak amaçları gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kişiler ve yönetimler bir sistem içerisinde. Bu sistemde hedeflere etkili bir biçimde ulaşmak için koordinasyonun sağlanması, bilgilerin paylaşılması, görevlerin yerine getirilmesi, ilişkilerin yürütülmesi, duygu ve düşüncelerin aktarılması gibi unsurların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu etkileşim ortamını sağlamak ise iletişimi kullanmadan mümkün olmamaktadır. Antrenör sporcu ilişkisinde iletişim, antrenör ve sporcunun ortak hedef ve inançlarıyla bağlantılı olarak ortak bilgi ve anlayışlarının oluşmasını ve gelişmesini sağlamaktadır (Jackson, Dimmock ve Compton 2018).

Sporcuların istenilen ileri düzeyde performans sergilemeleri için antrenör ile etkileşimlerinin ve iletişimlerinin daha iyi olması gerekmektedir (Yıldız, 2011). Antrenör,

futbola özgü kurallardan ince taktiklere, beslenme düzeni, uyku düzeni ve takım içerisindeki ilişkilere kadar futbolcunun birçok davranış, tutum ve alışkanlıkları ile çok yakından ilgilenmektedir. Sporcusunu iyi bilen, yaptığı hareketlerden onu tanıyan antrenör onunla iyi iletişim geliştirmenin ilk aşamasını tamamlamış olur (Güllü, 2018). Selağzı ve Çepikkurt (2014) benzer şekilde spor takımlarında iletişimin başarıyı yakalamada etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Özdenk ve Kaya (2019) çalışmalarında, Türkiye’de profesyonel sporcuların amatör sporculara göre iletişim becerilerinin daha yüksek olduğunu, 10 yıl ve üzeri spor yapan sporcuların iletişim becerilerinin tecrübe düzeyi daha az olan sporculara göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Bunun yanında spora erken yaşta başlamanın antrenman, müsabaka, turnuva gibi yapılar içerisinde daha fazla bulunmaya olanak tanınmasıyla, profesyonelleşme üzerinde de etkili olduğunu gösteren çalışmalar ortaya konulmuştur (Ford, Ward, Hodges ve Williams, 2009). Spora erken başlama şüphesiz antrenör kimliğini üstlenen kişilere yönelik bir algının oluşması ve onlarla geçirilen zaman sürecinde iletişimsel yapılara ilişkin etkileri de beraberinde getirmektedir (Fraser-Thomas, Côté ve Deakin, 2008a; Fraser-Thomas, Côté ve Deakin 2008b). Literatür incelendiğinde, Türkiye’de oldukça popüler olan futbolda iletişim becerileri ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır; fakat amatör ve profesyonel futbolcularla antrenörleri arasındaki iletişim becerilerinin spora başlama yaşının da göz önüne alarak incelendiği çalışmalar çok kısıtlıdır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de futbolcular ve antrenörleri arasındaki ilişkinin futbolcuların spora başlama yaşları ve profesyonellik düzeylerine göre incelenmesidir. Bu kapsamda *“Futbolcuların profesyonellik düzeyleri ve spora başlama yaşları etkileşimli bir şekilde antrenörleri ile ilişkilerini etkilemekte midir?”* araştırma sorusuna yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada, araştırmacıların anket yoluyla katılımcıların belirli bir konuya yönelik görüşlerini topladıkları ve bu görüşlerin gruplar arasında karşılaştırılmasını sağlayan niceliksel araştırma modellerinden olan nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır (Fraenkel, Wallen ve Hyun 2012).

Araştırma yürütülmeden önce Eskişehir Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği kurulundan 5702 protokol numarası ile 02.03.2020 tarihinde onay alınmış ve tüm katılımcılar gönüllü katılım formunu doldurarak çalışmaya dahil olmuşlardır.

Araştırma grubu

Çalışmaya, 15 yaş ve üzeri, yaş ortalamaları 21.14 ± 4.36 olan 284 amatör futbolcu ve yaş ortalamaları 21.99 ± 3.85 olan 154 profesyonel futbolcu katılmıştır. Futbolcuların 2019-2020 sezonunda faal lisanslı olarak futbol oynamasına dikkat edilmiştir. Çalışmaya katılan tüm futbolcular erkektir.

Veri toplama araçları

Sporcu-Antrenör İlişkisi Ölçeği: Antrenör-sporcu ilişkisi envanteri Jowett ve Ntoumanis (2004) tarafından geliştirilen bir ölçme aracıdır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Altıntaş, Çetinkalp ve Aşçı, (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçek 7'li Likert tipindedir. Cevaplar; Kesinlikle Katılmıyorum, Kısmen Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kısmen Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum şeklindedir. Ölçekte 11 madde bulunmaktadır ve bu maddelerden 3,5,8,9 numaralı olanlar Yakınlık alt boyutuna; 1,2,6 numaralı maddeler Bağlılık alt boyutuna; 4,7,10,11 numaralı maddeler ise Tamamlayıcılık alt boyutuna yönelik sorulardır. Bu çalışmada toplanan veriler Yakınlık alt boyutunun Cronbach Alpha değerine bağlı iç tutarlık katsayısı 0.89, Bağlılık alt boyutunun 0.75, Tamamlayıcılık alt boyutunun ise 0.83 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin analizi

Elde edilen verilerin analizi iki yönlü çok değişkenli varyans analizi (iki-yönlü MANOVA) ile incelenmiştir. Manova testinin yürütülmesi için hem profesyonel hem de amatör sporcu gruplarında uç değerler incelenmiş ve profesyonel sporcu grubunda yer alan 1 veri uç değer olmasından dolayı analiz dışında tutulmuştur. Kolmogorov-Smirnov test sonuçları veri setinin normal dağıldığını gösterirken, Levene testi sonuçları varyansların homojenliğini ortaya koymuştur. Kovaryans matrislerinin eşitliği varsayımı Box's M testi sonuçlarına ($p < 0.05$) göre MANOVA sonuçları Pillai's Trace değerleri ile raporlanmıştır (Field, 2009). Testlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiş ve SPSS 24 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular

İki yönlü MANOVA sonuçları incelendiğinde spora başlama yaşı ve profesyonellik düzeyinin sporcuların algıladığı antrenörleriyle ilişkileri üzerinde anlamlı etkileşime sahip olduğunu göstermiştir [$F_{(860.6)} = 2.477$, $p = 0.022$, Pillai's Trace = 0.034, $\eta^2 = 0.017$]. Bağımsız değişkenlerin ana etkileri incelendiğinde ise hem spora başlama yaşı [$F_{(860.6)} = 3.792$, $p = 0.001$, Pillai's Trace = 0.052, $\eta^2 = 0.026$], hem de profesyonellik düzeyi [$F_{(860.6)} = 2.477$, $p = 0.000$, Pillai's Trace = 0.309, $\eta^2 = 0.309$] sporcuların algıladıkları antrenörleriyle ilişki skorları üzerinde anlamlı düzeyde farklılıklar oluşturmuştur.

Tablo 1. MANOVA test sonuçları

Bağımsız Değişkenler		Değer	F	Serbestlik Derecesi	Hata Serbestlik Derecesi	p	η^2
Spora Başlama Yaşı	Pillai's Trace	0.052	3.792	6.000	860.000	0.001*	0.026
Oynadığı Lig Düzeyi	Pillai's Trace	0.309	63.999 ^b	3.000	429.000	0.000*	0.309
Spora Başlama Yaşı x Oynadığı Lig Düzeyi	Pillai's Trace	0.034	2.477	6.000	860.000	0.022*	0.017

* $p < 0.05$

Anlamli etkileşimin hangi alt boyutlar üzerinde farklar oluşturduğunu tespit etmek için ise gruplar arası etkileşim tablosu incelenmiştir. Sonuçlara göre, spora başlama yaşı ve profesyonellik düzeyi futbolcuların algıladıkları antrenörlerine yönelik yakınlık [$F_{(2,431)}= 5.250$, $p= 0.006$, $\eta^2= 0.024$] ve tamamlayıcılık [$F_{(2,431)}= 7.047$, $p= 0.001$, $\eta^2= 0.032$] alt boyutları üzerinde anlamlı etkileşime sahiptir. Gruplar arası etkileşim tablosuna göre profesyonellik düzeyi yakınlık [$F_{(1,431)}= 189.759$, $p=0.000$, $\eta^2=0.306$], bağıllık [$F_{(1,431)}= 124.336$, $p=0.006$, $\eta^2=0.224$] ve tamamlayıcılık [$F_{(1,431)}= 135.994$, $p=0.000$, $\eta^2=0.240$] alt boyutları üzerinde ana etki oluşturmuştur. Bu anlamlı farklılıklar detaylandırılmış ortalama ve standart sapmaları içeren Tablo 2 üzerinden incelendiğinde amatör sporcuların antrenörlerine yönelik yakınlık, bağıllık ve tamamlayıcılık duygularının profesyonel sporculara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Profesyonellik düzeyinin yanında, gruplar arası etkileşim tablosuna göre spora başlama yaşının yakınlık [$F_{(2,431)}= 9.956$, $p=0.000$, $\eta^2=0.044$], bağıllık [$F_{(2,431)}= 5.104$, $p=0.006$, $\eta^2=0.023$] ve tamamlayıcılık [$F_{(2,431)}= 9.528$, $p=0.000$, $\eta^2=0.042$] alt boyutları üzerinde anlamlı ana etki oluşturduğu tespit edilmiştir. Eşleştirmeli karşılaştırmalar incelendiğinde ise bu farklılıkların tüm alt boyutlarda 11 yaş ve üzerinde spora başlayan katılımcılardan kaynaklandığı görülmüştür. Buna göre 11 yaş üzerinde futbola başlayan sporcular tüm alt boyutlarda 5-7 yaş arasında başlayanlar ve 8-10 yaş arasında başlayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek puan elde etmişlerdir ($p<0.001$).

Tablo 2. Profesyonellik düzeyi ve spora başlama yaşına göre futbolcuların alt boyutlardan aldıkları ortalama değerler ve standart sapmaları

	Spora Başlama Yaşı	Lig Düzeyi	AO	SS	N
Yakınlık	5-7 yaş	Amatör	23.150	4.244	53
		Profesyonel	13.833	5.823	36
		Toplam	19.382	6.729	89
	8-10 yaş	Amatör	23.071	3.709	139
		Profesyonel	13.989	6.602	97
		Toplam	19.339	6.778	236
	11+ yaş	Amatör	23.891	3.263	92
		Profesyonel	18.950	6.159	20
		Toplam	23.008	4.340	112
	Toplam	Amatör	23.352	3.685	284
		Profesyonel	14.601	6.553	153
		Toplam	20.288	6.423	437
Bağıllık	5-7 yaş	Amatör	16.150	3.515	53
		Profesyonel	10.527	3.953	36
		Toplam	13.876	4.606	89
	8-10 yaş	Amatör	16.165	2.814	139
		Profesyonel	11.020	4.148	97
		Toplam	14.050	4.256	236
	11+ yaş	Amatör	16.532	3.352	92
		Profesyonel	13.500	4.123	20
		Toplam	15.991	3.672	112
	Toplam	Amatör	16.281	3.127	284
		Profesyonel	11.228	4.173	153
		Toplam	14.512	4.270	437

Tamamlayıcılık	5-7 yaş	Amatör	22.660	3.761	53
		Profesyonel	14.111	6.259	36
		Toplam	19.202	6.461	89
	8-10 yaş	Amatör	22.654	4.410	139
		Profesyonel	14.989	6.539	97
		Toplam	19.504	6.211	236
	11+ yaş	Amatör	23.054	3.455	92
		Profesyonel	19.850	5.869	20
		Toplam	22.482	4.148	112
	Toplam	Amatör	22.785	3.485	284
		Profesyonel	15.418	6.591	153
		Toplam	20.205	5.950	437

Analizlerin daha detaylı yorumlanabilmesi için incelenen tek değişkenli test tablosu (univariate test) ise hem profesyonellik düzey grupları içerisinde spora başlama yaşının, hem de spora başlama yaş grupları içerisindeki profesyonellik düzeyi gruplarının alt boyutlarda aldıkları puanlar arasındaki farkı göstermektedir. Profesyonel olarak futbol hayatını devam ettiren sporcuların spora başlama yaşları yakınlık ($p=0.000$), bağlılık ($p=0.006$) ve tamamlayıcılık ($p=0.006$) alt boyutlarında farklılıklar ortaya koymuştur. Tablo 2 incelendiğinde 11 yaşından sonra spora başlayan profesyonellerin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek skorlar elde ettiği görülmektedir. Aynı şekilde bu durum spora başlama yaşına göre profesyonellik düzey grupları için incelendiğinde ise her bir spora başlama yaş grubu içerisinde yer alan profesyonel ve amatör sporcuların antrenörleri ile iletişimlerini niteleyen üç alt boyutta da birbirlerinden anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Tablo 2’de yer alan değerlere paralel şekilde tek değişkenli test sonuçları da her bir alt boyutta amatör sporcuların daha yüksek skor aldıklarını ortaya koymuştur ($p<0.001$).

Tartışma

Sporcuların optimum düzeyde performans sergilemeleri için antrenör ile etkileşimlerinin daha iyi olması beklenmektedir ve buna bağlı olarak iyi bir antrenör olmanın temel şartlarından birinin iyi bir iletişim becerisine sahip olmak olduğu ifade edilmektedir (Margaret, Kirubakar ve Kumutha, 2010; Yıldız, 2011). Ağduman (2018) yaptığı bir araştırmada antrenör sporcu ilişkisinde karşılanan temel psikolojik ihtiyaçların özerklik, yeterlik ve aidiyet destek alt boyutlarının içsel motivasyonu %25 oranında açıkladığını belirtmiştir. Antrenör ve sporcu arasındaki ilişki sporcunun fiziksel, sosyal ve psiko-sosyal gelişiminde kritik bir rol oynamaktadır (Jowett ve Cockerill, 2002). Bu bağlamda antrenör ve sporcu arasındaki ilişkinin pozitif olması başarı ve bağlılık açısından büyük öneme sahiptir. Bu çalışmada, aktif olarak futbol oynayan futbolcuların antrenörleri ile ilişkilerini yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık alt boyutlarında; spora başlama yaşı ve oynadığı lig düzeyine göre incelemek amaçlanmıştır.

Bu araştırmada elde edilen ilk bulgu futbolcuların antrenörleri ile olan iletişim düzeylerinin spora başlama yaşına göre “tamamlayıcılık”, “bağlılık” ve “yakınlık” alt boyutlarında anlamlı şekilde farklılaşmasıdır. Spora başlama yaşının Antrenör-Sporcu

İlişkisi Envanteri alt boyutları üzerinde oluşturduğu ana etki incelendiğinde, 11 yaş üzerinde futbola başlayan sporcular “tamamlayıcılık”, “bağlılık” ve “yakınlık” alt boyutlarında 5-7 yaş arasında başlayanlar ve 8-10 yaş arasında başlayanlara göre anlamlı şekilde daha yüksek puan elde ettikleri görülmektedir. Detaylı analiz edildiğinde ise 11 yaşından sonra spora başlamış ve profesyonel olmuş kişilerin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek skorlar elde ettiği görülmektedir. Fraser-Thomas ve diğerleri (2008a) spora daha erken başlayan sporcuların daha fazla antrenman ve müsabaka yaptıkları için bu yapılar içerisindeki stresli durumlarla başa çıkmakta zorlanarak, bazı psikolojik dinamiklerin gelişim döneminde olumsuz etkilendiğini ve sporu daha geç başlayanlara göre daha erken bıraktıklarını ifade etmişlerdir. İletişimsel açıdan bakıldığı zaman daha fazla müsabaka ve antrenmana maruz kalan sporcuların bu psikolojik süreçlerde yaşadıkları problemler antrenörleri ile iletişimlerinin yıpranmasına neden olabilir. Bu açıklamayı destekleyecek şekilde, Isoard-Gauthier, Trouilloud, Gustafsson ve Guillet-Descas, (2016) 360 sporcuyla yaptıkları çalışmalarında antrenör sporcu ilişkisinin sporcuların tükenmişlik düzeyleriyle bağlantılı olduğunu ifade etmişlerdir. Türkiye’de yürütülen bir çalışmada ise Kolayış ve Çelik (2018) voleybol, atletizm, futbol ve Amerikan futbolu ile ilgilenen sporcular üzerinde yaptıkları araştırmalarında spora başlama yaşının erken olması ile antrenör sporcu ilişkisi arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Spora başlama yaşının antrenör sporcu ilişkisi üzerinde oluşturduğu ana etki gelişim dönemleri açısından da ele alınabilir. Adölesan dönemin 10-11 yaşlarında başladığı düşünüldüğünde, 11 yaşından sonra spora başlayan sporcuların artık ergenlik çağına başında oldukları ve daha küçük yaşlarda spora başlayanların ise hala bir çocuk olarak kabul edilmesinden dolayı, spora geç başlayan bu grubun daha olgun bir iletişime sahip olarak spor ortamına girdiği düşünülebilir. Bu bağlamda adölesan dönemde spora başlayan bireylerin iletişim konusunda yapıcı stratejiler oluşturabilmelerine olanak sağlayarak bu sporcuların ileride profesyonelleşmeleri daha beklenir bir durum haline gelmektedir (Fraser-Thomas ve diğerleri, 2008a; Fraser-Thomas ve diğerleri, 2008b). Yücel (2010) bu yaştaki sporcuların artık çocuk değil genç olmaya başladığını ve daima yapmış oldukları hareketlerin antrenör tarafından beğenilip beğenilmediğini bilmek istediklerini ifade etmiştir. Ağduman (2018) yaptığı çalışmada 7 yıl ve üzeri lisansa sahip olan sporcuların gelişime açık ve iletişimi kuvvetli kişiler olduğunu saptamıştır. Bu bulgu ile çalışmamızın sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu çalışmanın bulgularına göre, 11 yaşından sonra futbola başlamış ve 18 yaşlarında profesyonel olmuş futbolcunun artık bağlılık, tamamlayıcılık ve yakınlık duygularını düşünebilir ve geliştirebilir kapasitede olduğu görülmektedir. Ayrıca iyi bir antrenör bu notları değerlendirerek genç sporcuların ilgilerini, amaçlarını kısaca kişiliğinin ana çizgilerini anlayabilmekte böylece sporcu gençlerin antrenör ile ilişkileri daha iyi düzeyde olabilmektedir.

Bu çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise futbolcuların antrenörleriyle olan iletişim düzeylerinin profesyonellik düzeylerine göre “tamamlayıcılık”, “bağlılık” ve “yakınlık” alt boyutlarında anlamlı şekilde farklılaşmasıdır. Bu çalışmanın bulgularına göre, amatör futbolcuların daha yüksek iletişim skorlarına sahip olduğu görülmektedir. Bu

araştırmada elde edilen bulgular genel olarak Türkiye’de aynı değişkeni ele alan araştırmalarla çelişmektedir. Abakay ve Kuru (2011) yaptıkları bir çalışmalarında profesyonel ve amatör futbolcuların antrenörleri ile olan iletişim becerilerinin lig düzeyine paralel olarak artış gösterdiği sonucuna varmışlardır. Selağzı ve Çepikkurt (2014) sporcuların antrenörle birlikte çalışma süreleri ile antrenör-sporcu ilişkisi ölçeğinin bağlılık alt boyutu arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Ancak Abakay (2010) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise aynı antrenörle çalışma süresinin artmasıyla birlikte iletişim düzeyinde de belirgin bir artış olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu araştırma sonuçları arasındaki farklılığın sebebi, bu çalışmada sporcuların antrenörleriyle geçirdikleri sürenin bir değişken olarak alınmamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Özellikle profesyonel liglerde sporcuların çok sık takım değiştirdiği düşünüldüğünde, Abakay’ın (2010) ortaya koyduğu bulgu değer kazanmaktadır. Günümüzde profesyonel liglerde ve amatör liglerde aynı antrenörün takımda kalma süresi karşılaştırıldığında amatör liglerde antrenörlük yapan kişilerin profesyonel liglerde yapanlara göre daha uzun süre görevinde kaldığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla amatör futbolcuların antrenörlerine daha bağlı, tamamlayıcı ve yakın olduğu bu düşünce ile desteklenebilir. Ayrıca, basketbolcuları ve futbolcuları karşılaştıran bir çalışmada ise basketbolcular ile futbolcuların motivasyonel yönelimleri incelenmiş ve basketbolcuların futbolculara kıyasla içsel motivasyon ortalama puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgular ise basketbolcuların antrenörleri ile daha fazla zaman geçirmesi ve oyun içinde daha fazla etkileşim halinde olması ile açıklanmıştır (Almagro, Sáenz ve Moreno, 2010).

Son olarak, profesyonel ve amatör sporcular arasındaki iletişimsel farklılıklar, sporcuların mesleki bakış açılarıyla da açıklanabilir. Profesyonel futbolcuların, futbolu bir meslek olarak yaptıkları ve ana hedeflerinin para kazanmak ile kariyerlerini sürdürmek olduğu düşünülmektedir. Amatör futbolcularda ise bunun tersi bir durum söz konusudur bu yüzden profesyonel futbolcuların antrenörlerine kendilerini bağlı hissetmek, yakın hissetmek veya tamamlayıcı olmak istemedikleri düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, farklı lig kategorilerinde oynayan futbolcuların antrenörleri ile farklı iletişim bağları olduğu görülmüştür. Yakınlık, bağlılık ve tamamlayıcılık puanları yüksek çıkan amatör futbolcuların antrenörleri ile en iyi ilişkileri kuran kişiler oldukları görülmektedir. Ayrıca 11 yaş ve üzeri yaşlarda spora başlayıp profesyonel olmuş futbolcuların diğer yaş gruplarında spora başlayanlara göre antrenörleri ile ilişkileri daha pozitif çıktığı görülmektedir.

Antrenörlerin futbolculardaki tükenmişlik ve bıkkınlık hissini azaltmak aynı zamanda etkili iletişimi de artırmak için antrenmanların daha keyifli geçeceği formlarda çalışmaların yaptırılması tavsiye edilebilir. Küçük yaşta futbola başlayan bireylerin antrenörleri ile iletişimlerini tamamlayıcılık, bağlılık ve yakınlık alt boyutlarında geliştirecek etkinliklerin tasarlanması, spora özgü motorsal gelişimin de dolaylı olarak potansiyelinin zirvesine çıkmasına olanak tanıyabilir. Bu çalışmaya sadece erkek futbolcuların katıldığı göz önüne

alındığında farklı spor branşlarında benzer çalışmaların yapılması ve kadın sporcuların dahil edilerek cinsiyet karşılaştırmasını içeren çalışmaların yapılması önerilebilir. İleride yapılacak çalışmalarda iletişim düzeyleri ile hedef yönelimleri, performans başarısı ve grup bütünlüğü gibi çeşitli değişkenlerin de araştırmaya dahil edilmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmaların daha geniş bir örneklem, farklı bir spor branşı ve sporcuların ve antrenörlerin eğitim düzeyleri gibi değişkenler çerçevesinde incelenmesi antrenör sporcu ilişkisi açısından önemli bilgiler sunacaktır.

Yazar notu

Bu çalışma Doç. Dr. Günay Yıldızır danışmanlığında Umut Gök tarafından Eskişehir Teknik Üniversitesi Spor Bilimler Fakültesi'nde Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkıları

Araştırma Fikri: UG, GY; Araştırma Tasarımı: GY, UG; Verilerin Analizi: GY; Makale Yazımı: UG, YÖ; Eleştirel İnceleme: YÖ

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Umut GÖK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, TOKAT

ORCID: 0000-0002-5596-884X

E-posta: gokumut80@gmail.com

Kaynaklar

1. **Abakay, U.** (2010). *Futbolcu-antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonu ile ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
2. **Abakay, U. ve Kuru, E.** (2011). Profesyonel ve amatör futbolcuların antrenörleri ile olan iletişim düzeyi farklılıklarının karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1), 125-131.
3. **Ağduman, F.** (2018). *Antrenör sporcu ilişkisi ve kişilik özelliklerinin kış sporlarında motivasyona etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
4. **Almagro, B. P., Sáenz, L. ve Moreno, J.** (2010). Prediction of sport adherence through the influence of autonomy-supportive coaching among spanish adolescent athletes. *Journal of Sports Science & Medicine*, 9(1), 8-14.
5. **Altıntaş, A., Çetinkalp, Z. ve Aşçı, H.** (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 119-128.
6. **Bayrak, E. ve Nacar, E.** (2015). Profesyonel takım sporlarında görev yapan antrenörlerin iletişim beceri düzeylerinin araştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 391-405.
7. **Çalışkan, G.** (2011). *Karizmatik antrenör algısının futbolcularda antrenör-sporcu ilişkisi, sporcu doyumunu, takım birlikteliği ve takım bağlılığına etkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
8. **Çelik, V. O.** (2013). Takım sporlarında görev yapan sporcuların antrenörleri ile ilgili karizmatik liderlik algılarının değerlendirilmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması: basketbol branşı örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 2, 16-45.
9. **Field, A.** (2009). Factor analytical examination of the evidence-based practice beliefs scale: indications of a two-factor structure. *Open Journal of Nursing*, 6, 9.
10. **Ford, P. R., Ward, P., Hodges, N. J. ve Williams, A. M.** (2009). The role of deliberate practice and play in career progression in sport: the early engagement hypothesis. *High Ability Studies*, 20(1), 65-75.
11. **Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H.** (2012). How to design and evaluate research in education. *Creative Education*, 4, 12.
12. **Fraser-Thomas, J., Côté, J. ve Deakin, J.** (2008a). Examining adolescent sport dropout and prolonged engagement from a developmental perspective. *Journal of Applied Sport Psychology*, 20(3), 318-333.
13. **Fraser-Thomas, J., Côté, J. ve Deakin, J.** (2008b). Understanding dropout and prolonged engagement in adolescent competitive sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(5), 645-662.
14. **Güllü, S.** (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Sportmetre*, 16(4), 190-204.
15. **Isoard-Gauthier, S., Trouilloud, D., Gustafsson, H. ve Guillet-Descas, E.** (2016). Associations between the perceived quality of the coach-athlete relationship and athlete burnout. An examination of the mediating role of achievement goals. *Psychology of Sport and Exercise*, 22, 210-217.
16. **Jackson, B., Dimmock, J. ve Compton, J.** (2018). *Persuasion and communication in sport. Exercise and Physical Activity (First Edition)*. London and Newyork: Routledge Taylor & Francis Group.

17. **Jowett, S. ve Cockeril, M.** (2002). Incompatibility in the coach-athlete relationship. *Solutions in Sport Psychology*, 16-31.
18. **Jowett, S. ve Ntoumanis, N.** (2004). The coach-athlete relationship questionnaire development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 24, 245-257.
19. **Kolayış, H. ve Çelik, N.** (2018, Kasım). Examining the relationship between coach-athlete relationship and sport participation motivation among athletes. *16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri*, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
20. **Margaret, G. D., Kirubakar, S. G. ve Kumutha, N.** (2010). Communication skills: A cognitive-behavioural approach to enhance relationship skills in young sport coaches. *British Journal of Sports Medicine*, 44(S1), 49-50.
21. **Özdenk, S. ve Kaya, K.** (2019). Examination on communication and happiness levels of athletes. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21, 305-310.
22. **Reinboth, M., Duda, J. L. ve Ntoumanis, N.** (2004). Dimensions of coaching behavior, need satisfaction, and the psychological and physical welfare of young athletes. *Motivation and Emotion*, 28(3), 297-313.
23. **Selağzi, S. ve Çepikkurt, F.** (2014). Antrenör ve sporcu iletişim düzeylerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 11-18.
24. **Ulukan, M.** (2006). *Futbolcuların kulübe bağlılıklarında antrenörlerin liderlik özelliklerinin rolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
25. **Yıldız, S. M.** (2011). Relationship between leader-member exchange and burnout in professional footballers. *Journal of Sports Sciences*, 29(14), 1493-1502.
26. **Yücel, M. G.** (2010). *Antrenör-sporcu ilişkisini etkileyen faktörler (Güreş Örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.